

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג'מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בלק, ה'תשכ"ו

יו"ל לשי"פ בלק, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בלק הבעל"ט, הננו מוציאים לאור שיחת ש"פ בלק ה'תשכ"ו — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-ה'תשל"ה, שמכילים עתה לרפוט).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ההילולא ג' תמוז, ה'תשע"א (ופרצת),
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. שיחת ש"פ בלק, י"ד תמוז, ה'תשכ"ו.

בלתי מוגה

א. ביום הש"ק שלאחרי י"ב-י"ג תמוז תרפ"ז, בעת הקידוש, אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר את המאמר ד"ה ברוך הגומל לחייבים טובות (הב') — נוסף על המאמר ד"ה זה שאמרו בקיצור בי"ג תמוז ("אחרי קבלו תעודת החופש, לעת ערב, נתאספו הרבה אנשים למעונו, ואמר אז המאמר ברוך הגומל הא'"), ואילו ביום הש"ק אמרו באריכות יותר (אף שגם הוא הי' בקיצור לפי ערך), והיינו, שבקשר ובהמשך לאמירת ברכת הגומל בעת העלי' לתורה, אמר מאמר הנ"ל.

ויש לומר, שברכת הגומל בעת העלי' לתורה הו"ע של תפלה (שהרי נוסף על הענין דבקשת צרכיו, יש בתפלה גם הענין דסידור שבחו של מקום²), ואילו ברכת הגומל שבאמירת המאמר הו"ע של תורה³.

ולאחרי כן, בסעודת ש"ק בסעודת הודאה, אמר את המאמר ד"ה שאו ידיכם קודש (כפי שכבר נדפסו המאמרים⁴).

ולהעיר, שבסיום המאמר⁵ מביא מ"ש "רבינו הגדול בבואו מפ"ב באגרת קטנתי⁶, ולזאת באתי מן המודיעים מודעה רבה לכללות אנ"ש (בכל דור ודור) על ריבוי החסדים אשר הגדיל ה' לעשות עמנו, לאחוז במדותיו של יעקב .. בלתי רום לבכם מאחיהם כו' ולא להרחיב עליהם פה או לשרוק עליהם ח"ו וכו'" — דיש לומר, שכוונתו הי' לרמז שענין זה נוגע גם עתה, "בבואו מקאָסטראַמאַ".

ולפני זה, בי"ב תמוז — כשנתבשר על השחרור, קודם שקיבל התעודה — אמר את המאמר ד"ה הוי' לי בעוזרי, כיון שעדיין לא הי' יכול להיות הענין דברכת הגומל, כי, אע"פ שכבר הי' ענין הגאולה בדיבור, הרי זה רק דיבור של גוים שאי אפשר לסמוך עליהם כיון ש"פיהם דיבר שוא"⁷, כמובן מדברי הגמרא⁸ בנוגע לחילוק שבין ב"ד של ישראל לב"ד של עכו"ם.

(1) סה"מ קונטרסים ח"א קעה, א. ולאח"ז
בסה"מ תרפ"ז ע' רצב.
(2) ראה ברכות לב, סע"א. לד, א.
(3) ראה גם לקו"ש חכ"ח ע' 150 הערה 9
— בנוגע למאמר ד"ה הגומל די"ג תמוז.
(4) סה"מ שם קפג, א ואילך. תרפ"ז ע' רח
ואילך.
(5) סה"מ שם קצ, ב. תרפ"ז ע' רכא.
(6) תניא אגה"ק ס"ב.
(7) תהלים קמד, ח"יא.
(8) גיטין כח, ב.

ועאכו"כ בנוגע לג' תמוז — הנה אע"פ שכאשר מתבוננים בזה בהתיישבות עתה, רואים שגם ג' תמוז הי' יו"ט, הרי בשעתו, כשחשבו שיצטרך להיות בגלות במשך ג' שנים, לא ידעו איך ישתלשלו הדברים כו", ולכן לא הי' יכול להיות הענין דברכת הגומל עד י"ג תמוז.

ב. ובענין זה ישנו רמז חדש ונפלא, שעד עתה לא תפסוהו חסידים ולא שמו לבם לכך:

ברשימת "המאסר והחופש"¹¹ — שנכתבה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בעצמו, אלא שמפני טעם הידוע לא רצה שתתפרסם בשמו¹⁰ — איתא שהמאסר הי' "ביום ג' . . אור ליום ד' ט"ו סיון".

ויש לבאר הטעם שכתב "יום ג' . . אור ליום ד'" — דלכאורה "אור ליום ד'" שייך כבר ליום ד', וא"כ, אין זה "יום ג'" — כי, המאסר הי' ע"י אומות העולם שאצלם "לילה הולך אחר היום", ו"דינא דמלכותא דינא"¹¹ (במקום שאין זה בסתירה לגדרי התורה), כך, שמצדם הרי זה עדיין "יום ג'"; ואילו בנוגע אליו — הרי זה "אור ליום ד'".

ועפ"ז נמצא, שמשך זמן המאסר — מיום רביעי ט"ו סיון עד "יום החמישי (י"ד תמוז) בוקר (ש)עזב את עיר מקלטו" * — הוא: כ"ט יום ומקצת דיום למ"ד.

ומספר זה מכוון למספר שנות הנשיאות שלו:

כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר הי' בן יחיד, הרי ע"פ דיני המלוכה¹² — ועד"ז בענין הנשיאות, ד"מאן מלכי רבנן"¹³, ובפרט נשיאי חב"ד, שהנשיאות שלהם היא לא רק בנוגע לרוחניות, אלא גם בנוגע לגשמיות — הנה תיכף ומיד כאשר "בא השמש"¹⁴ בעת הסתלקות אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ביום ב' ניסן תר"פ, אזי התחילה נשיאותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר — "וזרח השמש"¹⁴.

(* שהרי גם ביום ד' י"ג תמוז, אחרי קבלת תעודת החופש — שאז מקום לאמירת המאמר ברוך הגומל הא' (תורה, ולא אמירת ברכה) — עדיין לא יצא מביה"ס, ורק ביום ה' בוקר, שכ"עזב את עיר מקלטו" — יצא ונגמר המאסר.

9) ראה שיחת ש"פ קרח, ג' תמוז תשח"י (ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז בתחלתה (תו"מ חכ"ג ע' 103 ואילך).

10) ראה גם לקו"ש חל"ג ע' 142 בשוה"ג.

11) גיטין יו"ד, ב. וש"נ. וראה אנציק' (ברע"מ).

12) קהלת א, ה. וראה יומא לח, ב. וש"נ. 14) קהלת א, ה. וראה יומא לח, ב. וש"נ.

ובכן: משך הזמן מיום ב' ניסן תר"פ עד יום יו"ד שבט תש"י הוא: כ"ט שנה וחלק משנת הלמ"ד.

ויש לומר, שענין זה (שחשבון ימי המאסר מכוון לחשבון שנות הנשיאות**) הוא ע"ד*** מארז"ל¹⁷ "זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתייתה", אלא שהי' באופן ד"יום לשנה"¹⁸.

ג. המשך השיחה, תוספת ביאור (ומענה על שאלות) במשנת ב"ב תמוז אודות המאמר ד"ה הוי' לי בעוזרי: (א) בנוגע לפעולה שלא יהי' שום היזק להעוזרים, כיון ש"הוי' לי בעוזרי" — שם הוי' שלמעלה מהטבע, ולמעלה מהזמן, שלכן פועל גם למפרע¹⁹; והאחיזה בטבע²⁰ אצל העוזרים, ע"ז שעבודתם לא היתה מצד טבע נפשם, אלא באופן של מס"נ²¹, (ב) בנוגע ל"שונאי", מנגדי דוד — החילוק בין דואג ואחיתופל

(** ולהעיר: ע"י צירוף דמאסר הששי¹⁵ (שהי' ג"כ לאחרי הסתלקות אדנ"ע), אולי יש לכוון גם שעות דיום למ"ד לחדשי שנת הלמ"ד.

(***) ולא ממש — כי המאסר הזה הי' באמצע הנשיאות. ולהעיר מפרש"י שלח יד, לג¹⁶.

15) ראה אנ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' פ. וש"נ.
16) לכאורה הכוונה למ"ש רש"י שם: "ושנה ראשונה היתה בכלל, ואע"פ שקדמה לשלוח המרגלים וכו'", ועד"ז בנדר"ד, שהחשבון ד"יום לשנה" מתייחס גם לשנים שקדמו למאורע זה (המור"2).
17) מנחות נג, סע"ב.
18) לשון הכתוב — שלח יד, לד.
19) וכמו במעלת התשובה אצל בני דוקא (אף שעצם ענין התשובה שייך גם אצל אוה"ע, כפי שמצינו בהפטרות שקורין במנחת יוהכ"פ אודות אנשי ניונה), שפועלת לא רק מכאן ולהבא (כמו התשובה דאוה"ע, שהיא בדוגמת רופא שמרפא רק מכאן ולהבא), אלא גם למפרע (כמו החכם שעוקר את הנדר מלמפרע), כי, התשובה דבני" היא לא רק מיראה (כמו אצל אוה"ע, כמ"ש (ירמי' יו"ד, ז) "מי לא יראך מלך הגוים"), שעז"נ (הושע יד, ה) "ארפא משובתם", "משמע מכאן ואילך כבעל מום שנתרפא שמקצת שמו עליו", אלא תשובה מאהבה, שע"ז "נעקק עונו מתחלתו" (יומא פו, א ובפרש"י) —

שזהו לפי שבני" קשורים עם שם הוי', כמ"ש (האזינו לב, ט) "כי חלק הוי' עמו" (בניגוד לאוה"ע ששייכים רק לשם אלקים, כמ"ש (מקץ מא, טז) "האלקים יענה את שלום פרעה", וכדברי פרעה (שמות ה, ב) "לא ידעתי את הוי'"), ולכן יש ביכלתם לפעול גם על העבר (ראה גם תו"מ ח"ל ע' 114. וש"נ).
20) שהרי גם בנס שלמעלה מהטבע צ"ל אחיזה בדרך הטבע, וכמו בנס דמקל שקדים, שתחילה הוצרכו להביא מטה ולהניחו "לפני ה'", ואח"כ נעשה בו נס ש"פרח גו' ויגמול שקדים" (קורח יח, כא-כג), ולא באופן שמלכתחילה נתהווה מקל שקדים באופן נסי.
21) וע"ד המבואר (תו"א תולדות יט, סע"ב ואילך — נסמן בלק"ש שבפנים הערה *17) בנוגע לר' חנינא בן תרדיון, "שהי' מסופק בעצמו ענין מסירת נפשו בשביל עסק התורה אם הוא באמיתות לש"ש בלבד .. לפי שיש בני"א שמצד טבעו ומזגו .. שגובר בו מרה שחורה בתולדתו תשתוקק נפשו מאד אל החכמה .. ולפיכך ר"ח ב"ת הי' ירא שמה גם מצד טבעו גופני" גורם לו מסירת נפשו בעד החכמה .. ושאל מר' יוסי היאך הוא משיג

(שמביא בסיום המאמר²²) לשמעני בן גירא (שמביא בהתחלת המאמר²² ש"דוד בעצמו אומר כי הוי' א"ל קל"ל") ושאל²³, שדואג ואחיתופל אין להם חלק לעוה"ב²⁴ — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה²⁵ בלקו"ש חכ"ח ע' 149 ואילך.

* * *

ד. כיון שביום הש"ק מתעלים כל הענינים שהיו בימי השבוע, הרי מובן, שביום הש"ק שלאחרי חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז מתעלים כל הענינים של חג הגאולה, כמו בשבתות שלאחרי כל מועדי השנה.

וכמדובר כמ"פ²⁶ שהעלי' שביום הש"ק היא לא רק בנוגע לענינים השייכים לימי השבוע, אלא גם בנוגע לענינים השייכים לימי החודש (אע"פ שימי השבוע וימי החודש הם מנינים וענינים שונים זמ"ז), וכפי שמצינו שביו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת אין תוקעין²⁷, שמזה מוכח שהקביעות דימי השבוע פועלת ומשפיעה גם בענינים השייכים להקביעות דימי החודש, וכן מוכח ממה שמצינו כמה דינים מיוחדים ביום הש"ק מצד הסמיכות שלו לימים טובים, כמו שבת שובה, שבת הגדול וכיו"ב. וענין זה (עליית כל עניני חג הגאולה ביום הש"ק שלאחריו) הוא גם כאשר הקביעות דחג הגאולה היא באמצע השבוע, ועאכו"כ בקביעות שנה זו, שי"ג תמוז חל בערב שבת, שממנו נכנסים תיכף ומיד ליום השבת, ללא הפסק בינתיים.

ולהעיר, שמאמר רז"ל²⁸ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת" קאי אמנם על כל ימי השבוע, כדמוכח מהנהגת שמאי הזקן, ש"כל ימיו הי' אוכל לכבוד שבת, מצא בהמה נאה, אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה, מניח את השני' ואוכל את הראשונה"²⁹, היינו, שבמשך כל השבוע

מזמור ז) על הפסוק (תהלים יח, א) "מכף כל אויבי ומיד שאול".

24) ולעומת זאת — שמעי בן גרא הי' תלמיד חכם גדול, ראש הסנהדרין (פרש"י שמואל"ב טז, יו"ד), ושאל הי' "משיח הי" (שמואל"א כד, ז"א. ועוד).

25) בשילוב שיחת י"ב תמוז שנה זו.

26) ראה גם תו"מ חט"ז ע' 255. וש"נ.

27) ר"ה רפ"ד. וראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך. ובכ"מ.

28) ע"ז ג, סע"א.

29) ביצה טז, רע"א.

בו, אם הוא מנוחלי העוה"ב שאין בלבו אלא אחד כו', והשיבו, זה לא יבורר כ"א אם בא מעשה לידך, פי' נסיון שהחילוק בו שאם הוא מצד טבע הגוף אף שיחשוק חשק נפלא עכ"פ לא יגיע למס"נ כו", ורק כאשר עבודתו היא היפך טבעו, אזי יודעים "שמסירת נפשו על התורה הוא רק לפי שאין בלבו אלא אחד, ואין בו תערובת טבעית כלל".

22) וגם כאן רואים הדיוק במאמר — לא רק בנוגע לכללות ועצם הענין, אלא גם בנוגע לכל פרטי הענינים.

23) "ששקול הי' כנגד כל אויביו", כפי שדרשו רז"ל (מדרש תהלים (שוח"ט) סוף

הי' מתכוונן לאכילה דשבת, אבל אעפ"כ, בודאי יש מעלה מיוחדת בערב שבת כפשוטו. וכפי שמצינו גם בנוגע ל"מן": "והי' ביום הששי והכיננו גו' והי' משנה גו'"³⁰, היינו, שההכנה לשבת היתה ביום הששי, ערב שבת כפשוטו. וכן הי' אצל אדה"ר, שכיון שנברא ביום הששי, הרי ההכנה לשבת לא היתה יכולה להיות לפני"ז.

וזוהי המעלה המיוחדת שבקביעות שנה זו — שמחג הגאולה י"ב-י"ג תמוז נכנסים מיד למעמד ומצב ד"יאכל בשבת" (וכפי שנת"ל (במאמר די"ב תמוז³¹, שמיוסד על מאמרי רבותינו נשיאינו) גודל העילוי דאכילת השבת). ומזה מובן, שגם לאחר שקיבלו החלטות טובות בהתוועדות דחג הגאולה, ובאופן שנמשך מהשכל שבמוחין לרגש במדות שבלב, ועד למחשבה דיבור ומעשה — הנה ביות הש"ק שלאח"ז צריך להיות בזה הוספה ועילוי, ומה גם שביום הש"ק ישנו ענין האכילה ("יאכל בשבת"), שענינה הוא שנעשה דם ובשר כבשרו (כהלשון בתניא³²), ובמילא יש בזה עילוי לגבי המחדו"מ, שכיון שנקראים בשם לבושים (כמבואר בתניא³³), הרי יכול להיות בהם שינוי, "כלבוש"³⁴ תחליפם ויחלופו"³⁵.

* * *

ה. מאמר (כעין שיחה) ד"ה יהי הוי' אלקינו עמנו גו'.

* * *

ו. כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "עאכו"כ .. שהוציאנו ממצרים" (שצוה לנגנו בהתוועדות די"ב תמוז³⁶), ועודד את הניגון בשמחה גדולה.

במהלך הניגון, הורה לכו"כ מהמסובים שיאמרו "לחיים" על כוס מלא, ואמר, שכיון שבכחו של יהודי לשנות ולבטל גם את העבר³⁷, הנה המשקה שלקחו עד עתה — בטל מעיקרו, ועתה יש להתחיל מחדש (אבל לא בנוגע לאמירת הברכה, כמובן).

ואח"כ הכריז:

כיון שהמנהג באמריקא הוא שבכל דבר יש צורך ב"הזמנה" — הנני מזמין את כאו"א לומר לחיים על "כוס של ברכה" גדול ומלא³⁸.

* * *

(34) תהלים קב, כז.
 (35) חסר הסיום (המור"2).
 (36) סייג (לעיל ע' ..).
 (37) ראה לעיל הערה 19.

(30) בשלח טז, ה.
 (31) פ"ט (לעיל ע' ..).
 (32) פ"ה (ט, סע"ב).
 (33) פ"ד.

ז. כ"ק מו"ח אדמו"ר מבאר בכמה מכתבים ושיחות³⁹ אודות החילוק שבין השכל שבמוחין, שהוא קר כמו מים, לרגש המדות שבלב, שהוא חם כמו אש, ולכן דורשת תורת חסידות חב"ד, לחמם ולהלהיב את השכל הקר, שזהו הענין דתחיית המתים בעבודה הרוחנית, כיון שהשכל הקר הוא כמו מת רח"ל, וצריך להחיותו כו', וכידוע הפתגם שאמרו על תלמידי רבינו הזקן: "זוטרא דבכו מחי מתים"⁴⁰.

כלפי מה אמורים הדברים?

דובר לעיל⁴¹ אודות הסיפור שרבינו הזקן אמר בנוגע לר' אייזיק מהאָמיל: "פון אַ יונגעראַמאָן קאָן דאָך ווערן אַ אַלטער מאָן", ולכן יכנס גם הוא ל"חזרה", ונתבאר, שזהו ע"ד "כל העומד וכו'", שפירושו שע"י פסק התורה משתנית מציאות הדבר, והיינו, שע"י מאמר זה פעל רבינו הזקן אצל ר' אייזיק, שעם היותו אברך צעיר, יוכל לקלוט את הדברים ששומע מאדה"ו כמו "זקן".

ועל זה שאלו: גם לפי הפירוש ב"כל העומד כו'" שע"י פסק התורה משתנית מציאות הדבר, הרי זה רק בנוגע לדיני התורה, ועדיין אינו מובן כיצד פועל הדבר בנוגע לפועל, ובנדו"ד, שלמרות שהוא גם "עומד" להיות זקן, ואילו בפועל הוא רק "אברך", יוכל כבר עכשיו להבין ולהשיג כמו זקן?!

ובכן: שאלה כזו היא מצד הקרירות של השכל!...

לאמיתו של דבר, אין מקום כלל לשאלה בזה, שהרי רואים מה שהי' בפועל — כמארז"ל⁴² "אין למדין הלכה לא מפי לימוד וכו' עד שיאמרו לו הלכה למעשה", "מעשה רב" — שר' אייזיק קלט את המאמר בהבנה והשגה, ונשאר בזכרונו לאחרי יותר מארבעים וחמש שנים,

— והרי לא מדובר כאן אודות שמיעת המאמר בעת אמירתו בפעם הראשונה, כנתינתה מסיני⁴³, שאז אין פלא בכך שנשאר בזכרונו, כיון שהענין דמ"ת הוא באופן ש"נתינתה לו במתנה", "ככלה לחתן", שע"י נשללת המציאות ש"הי' לומד תורה ומשכחה"⁴⁴, אלא המדובר הוא אודות חזרת המאמר —

(38) ולהעיר שהדין בקדשים הוא שכלי שרת מקדשים כשהם מלאים (זבחים פח, א).
 (39) ראה סה"ש תרצ"ז ע' 195. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע שטו. ח"ה ס"ע שעא (נעתק ב"היום יום" יא סיון).
 (40) ע"ז יו"ד, ב. וראה סה"ש תש"ג ע' יח.
 (41) שיחת י"ב תמוז סכ"ח (לעיל ע' ...). ואילך. וש"נ.
 (42) ב"ב קל, ב. וש"נ.
 (43) ראה סה"ש תרצ"ז ע' 165.
 (44) נדרים לח, סע"א. פרש"י תשא לא, יח.

וכהמשך הסיפור⁴⁵, שכאשר הצמח צדק קיבל את הנשיאות, אמר מאמר הנ"ל, ואז נוכח ר' אייזיק, שהצ"צ, בהיותו ילד קטן שהסתובב בחדרו של רבינו הזקן, אכן שמע אז את המאמר!...

והגע עצמך: מדובר אודות ענין מיוחד שפעל רבינו הזקן אצל ר' אייזיק, שהי' נוגע גם להתגלות הנשיאות של הצמח צדק [לא ענין שפעל את הנשיאות, אבל אעפ"כ, ענין שהי' קשור עם התגלות הנשיאות], ואעפ"כ, בא השכל הקר ומקשה קושיות!...

ונוסף על האמור שמוכח אמיתית הדבר מהמעשה בפועל — הרי גם בנוגע להבנה והשגה בשכל (שבודאי יש צורך בענין השכל, אלא שצריך להחדיר בו חיות וחום כו'), יש בזה הסבר ע"פ חסידות, כדלקמן.

ח. ובהקדמה — שבהשגחה פרטית מסיימים עתה בלימוד התניא ברדיו⁴⁶ חלק ראשון, ומתחילים חלק שני, ונהוג לקשר הסיום עם ההתחלה שלאח"ז, ובפרט ע"פ הידוע⁴⁷ שבתחילה הי' בדעתו של רבינו הזקן לקבוע את שער היחוד והאמונה לפני לקוטי אמרים, ובסופו של דבר קבעו לאחריו, כך, שבודאי ישנו קשר והמשך המובן גם ע"פ שכל. סיום חלק ראשון של ספר התניא הוא: "ובזה יובן מ"ש⁴⁸ כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, וכמ"ש במ"א".

וענין זה בא בהמשך ל"ביאור תיבת לעשותו"⁴⁹, שהו"ע מעשה המצוות ("עובדאן טבאן"), שזהו בדוגמת השמן שעל ידו נאחז אור הנר בפתילה, וענינו בנמשל, שאור השכינה נאחז בגוף האדם ע"י מעשה המצוות דוקא; ו"כמו שבנר גשמי האור מאיר ע"י כליון ושריפת הפתילה הנהפכת לאש, כך אור השכינה שורה על נפש האלקית ע"י .. כליון לבושי' (של נה"ב) שהן מחשבה דיבור ומעשה והתהפכותן .. לאור ה' .. המלוכש ומיוחד במחשבה דיבור ומעשה תרי"ג מצוות התורה".

והנה, המקום שבו נתבאר הענין ד"ה' אלקיך אש אוכלה" הוא בלקוטי תורה פ' אחרי⁵⁰, וז"ל:

"האש אינו מאיר .. עד שנאחז בפתילה או בעצים, כי טבע האש להסתלק למעלה לשרשו ויסודו", ולכן יש צורך ב"הפתילה והעצים שבהם נאחז האור שלא יסתלק למעלה ח"ו".

[וכפי שמבאר שענין הפתילה והעצים בקיום המצוות הוא מחשבה

48) ואתחנן ד, כד.

49) תניא רפ"ה.

50) כה, ג.

45) ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע

רמז ואילך. וש"נ.

46) ראה גם תו"מ חל"ט ע' 119. וש"נ.

47) ראה תו"מ חל"ו ע' 24. וש"נ.

(פתילה) ודיבור ומעשה (עצים), והיינו, שמעלת המעשה (כולל גם דיבור, ד"עקימת שפתיו הוי מעשה"51) על המחשבה היא בדוגמת מעלת האור הנאחו בעצים, שע"ז נעשה אור הרבה במאד מאד יותר מאשר האור המועט שמאיר ע"י הפתילה].

ועוד זאת, שצריך להיות "אש אוכלה, דהיינו שהיא אוכלת מה שמאחיזין בה, שהפתילה או העצים יהיו נוחין ומוכשרין להתאכל ולכלות בה, כך אין אור ה' נאחו יפה ושורה בנפש האדם. . כי אם בביטול רצון וכלות הנפש אליו ית".

ט. אך עדיין צריך להבין: כיצד באים לביטול זה, שעל ידו נעשים נוחין ומוכשרין להתאכל ולכלות ב"אש אוכלה"?

והביאור בזה — בהמשך הדברים בתניא, שלאחרי הסיום בענין ד"ה' אלקיך אש אוכלה", מתחילים "שער היחוד והאמונה" — אמונה דייקא, כאמור לעיל שהשכל הוא קר, ולכן מוכרח להיות ענין האמונה, שע"ז פועלים ביטול בהשכל שיהי' בו ענין הרגש וההתלהבות כו'.

[ולהעיר גם ממ"ש52 "לא ברוח ה' .. לא ברעש ה' .. לא באש ה'", "ואחר האש קול דממה דקה", "דתמן קאתי מלכא"53 — שענין האש קאי על ההתבוננות דק"ש54, שזוהי רק ההעלאה למלכא, ואילו ההתאחדות עם מלכא (שהמלך בא אליו) נעשית דוקא ע"י "קול דממה דקה", שהו"ע הביטול דשמו"ע54].

וממשיך לבאר55 בנוגע לפעולת הביטול ("אש אוכלה") בדברים הגשמיים שבהם נתלבשו המצוות — שהאפשרות לזה היא בגלל ש"לעולם ה' דברך נצב בשמים"56, שבכל הנבראים ישנו "כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו", כי, "בהסתלקות כח הבורא ח"ו ישוב הנברא לאין ואפס ממש", במכ"ש וק"ו מקריעת ים סוף, ש"אילו הפסיק ה' את הרוח כרגע היו המים חוזרים ונגרים כו'".

ואע"פ שישנו ענין ה"צמצום ומניעת התפשטות החיות .. מלירד ולהתגלות על הנבראים להחיותם ולקיימם בגילוי, כי אם בהסתר פנים"57 — הרי "הן הן גבורותיו של הקב"ה"58, ואדרבה: "שרש הה' גבורות הוא בוצינא דקרדוניתא שהיא גבורה עילאה דעתיק יומין"57.

(55) שעהיה"א פ"א-ב.

(56) תהלים קיט, פט.

(57) שם פ"ד.

(58) יומא טט, ב (לגירסת היל"ש עקב רמז

(51) סנהדרין סה, א. וש"נ.

(52) מלכים-א יט, יא-יב.

(53) זח"ג רכג, ב. תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

תי"ח (לה, ב).

(54) ראה המשך תערי"ב ח"ב פשצ"ט. (תרנו).

י. ועפ"ז יש לבאר גם בנוגע לענייננו:

המצב ד"כל העומד כו", משמעותו, שענין זה ישנו כבר בכח ובהעלם, וצריכים רק להביאו מן הכח וההעלם אל הפועל והגילוי. וכן הוא גם בנדו"ד, בנוגע לפתיחת המוחין שפעל רבינו הזקן אצל ר' אייזיק — שפעולה זו היתה עי"ז שגילה אצלו את כח השכל הנעלם כו'.

וענין זה נפעל ע"י היתה ע"י הקדמת הביטול של ר' אייזיק, שנתבלבל מאד כו'⁵⁵.

* * *

יא. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁵⁹ "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל"⁶⁰, "כתרגומו דעדקיא דבית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. ד"א עפר יעקב, אין חשבון במצות שהם מקיימין בעפר, לא תחרוש בשור ובחמור, לא תזרע כלאים, אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם" — בפ"י הא', שרש"י הוצרך (א) להעתיק מפירוש התרגום, כדי להדגיש שהפירוש ד"עפר יעקב" הוא "דעדקיא", הקטנים, ולא קאי על הריבוי דבנ"י כעפר הארץ (כהמשך לשון התרגום — שרש"י רק רומזו ב"וכו'" — "דאמיר עליהון יסגון כעפרא דארעא"), (ב) לפרש ש"משריתא" קאי על הדגלים, ולא על המחנות (אף שהתרגום ד"דגל" הוא "טקס", ואילו "משריתא" הוא התרגום ד"מחנה"); ובפ"י הב', שאין הכוונה לריבוי מנין המצוות שבעפר (שהרי אפילו מנין כל המצוות אינו אלא תרי"ג), כי אם ש"אין חשבון" למספר הפעמים שמקיימים בתמידות ד' מצוות אלו, "וכיוצא בהם" — עוד ד' מצוות כמותם (שמוכנים מאליהם): לא תחרוש ב(שבת ו)שמיטה, לא תזרע ב(שבת ו)שמיטה, כיסוי דם בעפר⁶¹, וטיחת⁶² הבית המנוגע בעפר⁶³. ובזה מודגשת מעלת בנ"י (לגבי ב"נ שיש להם שבע מצוות בלבד), שאפילו בעפר⁶⁴ בלבד יש

59) פרשתנו כג, יו"ד.

שינגנו ניגון, ואולי בינתיים ימצאו את המצוה השמינית. ובשיחה הבאה סיים את הענין (המור"2).

60) שעל פסוק זה נאמר המאמר בהתוועדות דחג הגאולה (ד"ה מי מנה די"ב תמוז — לעיל ע'... ואילך).

61) בדוגמת "אפר פרה". — ואף שכיסוי הדם הוא בעפר, ולא באפר, הרי כאן נקרא גם "אפר פרה" בשם "עפר יעקב".

62) קודם שהזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מצוה זו (השמינית), אמר: ועתה נשאלת השאלה — מהי המצוה השמינית? ואמר,

63) בדוגמת "עפר סוטה" (להיותו גמר טהרת הבית, בדוגמת טהרת האשה לבעלה ע"י עפר סוטה).

64) וזהו המענה על דברי בלק שטען על בנ"י "הנה כסה את עיני הארץ" (פרשתנו כב, ה) — שכיון שהם מקיימים בעפר (בארץ) שמונה מצוות, הרי כל הארץ היא שלהם!

להם (לכה"פ) שמונה⁶⁵ מצוות; וביאור מעלת העפר בפנימיות הענינים — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חל"ח ע' 90 ואילך.

יב. ויש להוסיף ולבאר המשך פירוש רש"י — "ומספר את רבע ישראל, רביעותיהן, זרע היוצא מן התשמיש שלהם":

בפשטות הרי זה המשך פירוש הב' ('ד"א"), והיינו, שכשם שהפירוש ד"עפר יעקב" שונה מפ"ה הא' (לא "כתרגומו דעדקיא כו", אלא "אין חשבון במצות שהם מקיימין בעפר"), כך גם הפירוש ד"רובע ישראל" שונה מפ"ה הא' — לא "כתרגומו .. דארבע משריתא", אלא "רביעותיהן כו".

אבל עפ"ז אינו מובן: מדוע כתבו רש"י בדיבור המתחיל בפני עצמו, ולא בד"ה "מי מנה עפר יעקב וגו'", בהמשך לפירוש הא', שבו מפרש לא רק "עפר יעקב", אלא גם "רובע ישראל"?

יג. ויש לבאר תחילה הטעם שהוצרך רש"י לפירוש הב' — כמדובר כמ"פ שזהו בגלל שיש קושי בפ"ה הא'.

ובהקדמה:

כאשר הבן חמש למקרא רואה את התיבות "עפר יעקב", הנה לכל לראש עולה בדעתו לפרש שהכוונה היא להריבוי של בני"י כמו עפר הארץ, כפי שכבר למד מ"ש⁶⁶ "ושמתי את זרעך כעפר הארץ".

אבל כיון שבפסוק נאמר "מי מנה עפר יעקב" — אי אפשר לפרש כן, שהרי הבן חמש למקרא למד כבר שמשנה מנה את בני"י.

ולכן מעתיק רש"י גם את התיבות "מי מנה עפר יעקב" — אף שפירושו הוא רק על התיבות "עפר יעקב", כיון שההכרח לפירושו הוא מתיבות אלו⁶⁷ — ומפרש: "כתרגומו דעדקיא דבית יעקב", דהיינו, הקטנים של יעקב [כי, "דעדקיא" הוא כמו "דק" (קטנות), אלא שבלשון ארמי (תרגום) — שהוא כמו לשון הקודש משובש — ניתוסף אות ע'], ועז"נ "מי מנה עפר יעקב", כיון שמנין בני"י הי' רק "מבן עשרים שנה ומעלה"⁶⁸, ואילו הקטנים לא נימנו.

עשר נימין (ערכין יג, ב), שהרי "יום השמיני" נטר עשר עטרות" (פרש"י ר"פ שמיני).

(66) לך לך יג, טז.

(67) נוסף על ההכרח שנתבאר בלקו"ש שם הערה 20.

(68) תשא ל, יד. פקודי לח, כו. במדבר א, ג. ועוד.

(65) והרי ידוע גודל העילוי דמספר שמונה לגבי שבעה — שמספר שבעה שייך לסדר השתלשלות, שבעת ימי הבנין כו', ואילו מספר שמונה הוא למעלה מסדר השתלשלות (ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט), וכידוע בענין "למנצח על השמינית" (תהלים יב, א), שזהו הכינור של ימות המשיח שיהי' של שמונה נימין, ועד שקשור גם עם כינור של

וזהו גם הפירוש ד"מספר את רובע ישראל", "דארבע משריתא" — אף שלכאורה מנה משה את ארבע הדגלים — כי, גם "רובע ישראל" בא בהמשך ל"עפר יעקב", שהם הקטנים, היינו, הקטנים שבארבע הדגלים, שלא נימנו.

אבל, פירוש זה אינו מספיק, כיון שיש להקשות: (א) מדוע מדבר הכתוב רק אודות השבח והמעלה של קטני ישראל, ואינו מדבר בשבח ומעלה עם ישראל כולו? (ב) מדוע קורא הכתוב לקטני ישראל בשם "עפר יעקב", ואינו קורא אותם בפירוש בשם קטנים, נערים, בחורים וכיו"ב? ולכן מביא רש"י פירוש נוסף — "ד"א עפר יעקב, אין חשבון במצות שהם מקיימין בעפר", שעפ"ז סרות ב' קושיות הנ"ל בפירוש "עפר יעקב".

יד. אך עדיין צריך לתרץ גם בנוגע ל"רובע ישראל"? — ועל זה מפרש רש"י, "ומספר את רובע ישראל", "רביעותיהן, זרע היוצא מן התשמיש שלהם":

בנוגע ל"רובע ישראל", יש קושיא נוספת על פירוש הא' "כתרגומו .. מארבע משריתא, מארבע דגלים": אם הכוונה היא ל(ארבע דגלים, או ל)אחד מארבע דגלים (כלשון התרגום "חדא מארבע משריתא") — הי' הכתוב צריך לומר ("ארבע" או) "רבע", ולא "רובע", שהרי "לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמו"⁶⁹, ולכן, אף שבלשון הגמרא נקרא אחד מארבע בשם "רובע", הנה בלשון התורה נקרא בשם "רבע"⁷⁰ ("רביעית", כמו אחד מחמשה שנקרא "חמישית"), ולא "רובע"!

ולכן מפרש רש"י ש"רובע" הוא מלשון "רביעה" (בשייכות לפרי' ורבי'), ע"ד מ"ש"י "לרבעה", וזהו "רובע ישראל" — "רביעותיהן",

ומוסיף, "זרע היוצא מן התשמיש שלהם", היינו, ש"ומספר (כמו "מי מנה", מי ספר) את רובע ישראל" לא קאי על "רביעותיהן", כי, ענין זה (שאי אפשר לספור את רביעותיהן) אינו שבחם של בני דוקא, שהרי גם בנוגע לגמלים מצינו ש"צנוע בתשמיש"⁷², ובמילא אי אפשר לספור את רביעותיהם, ולכן מפרש רש"י שקאי על ה"זרע היוצא מן התשמיש שלהם", שהוא בריבוי שאי אפשר לספרו.

טו. ועפ"ז יובן גם הטעם שרש"י מפרש "רובע ישראל" בפיסקא בפני עצמה:

(71) אחרי יח, כג. קדושים כ, טז.
(72) פרש"י וישלח לב, טז.

(69) ע"ז נח, ב. וש"נ.
(70) תצוה כט, מ.

בהפירוש בפיסקא בפני עצמה כוונת רש"י להדגיש שבנוגע ל"רובע ישראל", הנה מלכתחילה (לא רק בתור פירוש שני) הי' מן הראוי לפרש "רביעותיהן, זרע כו'" (מלשון רביעה, כנ"ל),

אלא, לאחרי שהוכרחנו לפרש ש"עפר יעקב" הם הקטנים דישראל ("דעדקיא דבית יעקב"), אזי אי אפשר לפרש שגם "רובע ישראל" קאי על התינוקות, "זרע היוצא מן התשמיש שלהם", כיון שזהו כפל הדברים; אבל, כיון שבפירוש ש"עפר יעקב" קאי על הקטנים ישנו קושי (כנ"ל), ולכן יש צורך בפי' הב', שקאי על המצוות שמקיימין בעפר — אזי יכולים לחזור ולפרש "רובע ישראל" כפי שהי' מן הראוי מלכתחילה: "רביעותיהן, זרע כו"."

ועוד יש לומר — באופן אחר — שרש"י מפרש "רובע ישראל, רביעותיהן כו'" בפיסקא בפני עצמה, כדי להדגיש שפירוש זה אינו רק לפי' הב' (ש"עפר יעקב" קאי על המצוות כו'), אלא גם לפי' הא' (ש"עפר יעקב" קאי על הקטנים) אפשר שפיר לפרש ש"רובע ישראל" קאי על התינוקות ("רביעותיהן זרע כו'"), אף שזהו כפל הדברים, כי, כשם שבלק אמר לבלעם "לכה ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל"⁷³, "בשני שמותיהם"⁷⁴, הנה גם המענה של בלעם הי' מעין זה, בכפל אותם דברים הן בנוגע ליעקב ("עפר יעקב", "דעדקיא") והן בנוגע לישראל ("רובע ישראל", רביעותיהן זרע כו').

* * *

טז. דובר בקיצור אודות הקריאה שעומדים לקרוא בתפלת מנחה בפרשת פינחס, עליו אמרו⁷⁵ "פינחס זה אליהו", והרי ענינו של אליהו הוא לבשר על ביאת משיח צדקנו, שיבוא ויגאלנו כו', במהרה בימינו ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להש"ץ שי' לנגן הניגון "שאמיל" (ולאחרי שהש"ץ ניגן פעם אחת, ניגנוהו כל המסובים כמ"פ).

לאחרי אמירת ברכה אחרונה צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "אני מאמין"].

(75) תיב"ע וארא ו, יח. רלב"ג מלכ"א יז, א. ועוד.

(73) פרשתנו כג, ז.
(74) פרש"י עה"פ.

הוספה

בי"ה, כ"ו טבת תשי"ג
ברוקלין

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אלי ש"י שד"ר

שלום וברכה!

מוסגי"פ שני מכתבים למר מילנער ומר טויבין שיחיו, אשר בטח ימסור להם בהסברה המתאימה. וכן בודאי ימצא אותיות המתאימות לבאר להם ענין הציון של צדיקים ונשיאי הדור, ולהודיעם אשר כשאהי' על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר אזכירם להאמור במכתבי אליהם, ועוד עליו להסביר להם, אשר ידוע מאמר רז"ל שאין כדאי לדקדק בצדקה (עיין אגה"ק סימן ט"ז) ומעלת ענין מעשר בכלל ומעשר כספים בפרט, וכיון שהחלטתם היא בלא"ה בכערך זה, הרי צריכים הם להרחיב הצנורות ולהיות מעלין בקדש, היינו להגדיל חלק הצדקה שעל דעתי לחלק מעשר ודאָללאַר אחד נוסף על מעשר.

מוסגי"פ דאָללאַר אחד לכל אחד מהם, מאחת הקופות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר כדאי שכל אחד מהם ישקיע זה בהוצאות העסק הני"ל.

כן מוסגי"פ קונטרס שהו"ל לא כבר, ובטח ימצא ג"כ בתוכנו ענינים שישתייע בהם בהני"ל,

בברכת הצלחה – קלייבן גשמיות און זייען רוחניות המכחה לבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (סימפסאָן, תשס"ג).
מוה"ר אלי ש"י שד"ר: סימפסאָן. אגרות נוספות אליו – אג"ק חכ"א אגרת ז'תשסא. ח"ל אגרת יא'תרל.

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילדה חנה ליבא שתחי

ליום הולדתה י"ח סיון, ה'תשע"א

ולזכות אחיותי ואחי

מרים חי', פריידא מלכה, מנחם מענדל ומנוחה רחל שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת הרב ר' שלום דובער וזוגתו מרת אסתר שיחיו ליין

ולזכות זקניהם שיחיו